

A bírálóbizottság értékelése

Kálnoki-Gyöngyössy Márton: *Pénzverés és pénzforgalom Nyugat-Magyarországon (1387–1608)* címén benyújtott akadémiai doktori értekezésének alapvető célkitűzése egy a szerző által létrehozott és definiált területen a leíró numizmatika szempontjait és lehetőségeit meghaladó, gazdaságtörténeti értelemben vett pénztörténeti munka közreadása, mely Luxemburgi Zsigmond több évtizedes uralkodásának egymásra épülő pénzügyi intézkedéseitől a leíró numizmatika szempontjából fontos korszakhatárt jelentő újkori pénztípus megjelenéséig terjedő időszak változásait és jellemzőit vizsgálja. Az értekezés újszerűsége a korábbi pénztörténeti kutatásokkal szemben abban rejlik, hogy a disszerens következtetéseit igyekszik három forráscsoport együttes alkalmazásával megfogalmazni. Először kerül sor továbbá a közép- és kora újkori pénztörténet meghatározó három forrásbázisának (pénzveretek, éremleletek és írott források) együttes összegyűjtésére és értékelésére. Az előbbi két forrástípus esetében komoly eredménynek könyvelhető el, hogy egyrészt Kálnoki-Gyöngyössy saját numizmatikai kutatásaira építve verdehelyek szerint repertóriumba szedi a korszak nyugat-magyarországi éremleleteit, az ezzel kapcsolatos eddigi ismereteinket számos helyen pontosítja, a leletek eltérő feldolgozása okán azonban a leletkörülmények és kísérőleletek bemutatására nem vállalkozik. Másrészt elkészíti a vizsgált időszakban Nyugat-Magyarországon található pénzverdék és az azokhoz köthető veretek katalógusát. Az írott források feltárása és értelmezése, valamint használata terén sajnálatosan nem érzékelhető az akadémiai doktori értekezés szintjén elvárható mélységű saját kutatás. A disszerens a középkori és a kora újkori pénzverés közötti tényleges korszakhatárt az 1552. évben állapítja meg, ami szakítás a numizmatikusok által eddig alkalmazott, de történeti szempontból megkérdőjelezhető rendszerrel. Mindkét vizsgált korszak tárgyalásánál jellemző, hogy a szerző a nyugat-magyarországi jelenségek tanulmányozásán és bemutatásán túl, azokat megfelelő kontextusba helyezendő, többször kitekintést tesz az ország teljes területén érvényesülő, illetve más részein tapasztalható folyamatokra. Ezek a kitekintések azonban olykor hangsúlyosabbra sikerülnek, mint az a disszertáció témája igényelné. A középkori részekben fontos megállapításokat olvashatunk a városok által működtetett pénzverdék topográfiáját, infrastruktúráját, személyzetét, üzemeltetési költségét, a foglalkoztatott munkaerő létszámát és a kibocsátási mérték becsült értékét illetően. A szerző, szakítva a szakirodalom eddigi feltevésével, ötletes megoldási lehetőséget kínál az „I” verdejegyű pozsonyi quaringok megfejtési lehetőségére amennyiben a verdejegy feloldása nem Istropolis, hanem Venturi Jakab pozsonyi polgárral hozható összefüggésbe. A disszerens az éves aranytermelés meghatározásával, illetve az aranypénzveréssel kapcsolatos saját kutatásait bevonva tovább árnyalta a szakirodalom „Gazdag föld – szegény ország”, korábban Mályusz Elemér és Kubinyi András által is cáfolt elméletét. Újszerű megközelítés a királyi pénzek verésére jogosultságot szerző magánszemélyek csoportosítása. Az újkori eredmények közé sorolhatjuk a Haller-féle pozsonyi pénzverés történetének feltárását. A korszak tallérforgalmát illető kép bemutatásakor fontos eredményekkel járul hozzá a korszak gazdaságtörténeti elemzéseéhez.

Az értekezés szerkezete ugyanakkor nem kellően kiérlelt, kronológiai szempontból sem mindenkor következetes, gyakoriak benne az ismétlődő szövegrészek. Egyes fejezetek kifejezetten vázlatosak, hiányzik belőlük a történeti elemzés.